

UZASADNIENIE

Powódka (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w T. (po sprecyzowaniu oznaczenia k. 112) pozwem z dnia 14 listopada 2022 r. wniosła o zasądzenie od pozwanego A. P. kwoty 5.436 zł wraz z odsetkami ustawowymi, liczonymi od dnia 11 września 2022 r. do dnia zapłaty. Wniosła też o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu powódka wskazała, że strony łączył stosunek pracy. Pozwany skierował pozew do sądu, w którym odwołał się od otrzymanego wypowiedzenia warunków umowy o pracę. W sprawie tej, toczącej się pod sygn. (...) została zawarta ugoda, na mocy której powódka zobowiązała się do zapłaty na rzecz pozwanego kwoty 32.228,25 zł tytułem odszkodowania. Zdaniem powódki, w tej sytuacji istniało domniemanie, że kwota ugody – odszkodowania jest kwotą brutto, zawierającą wszystkie opłaty i podatki. Powódka, jako zakład pracy, potrąciła od ww. kwoty zaliczkę na podatek dochodowy, którą odprowadziła do Urzędu Skarbowego (w kwocie 5.436 zł). Ugoda nie jest, w jej ocenie, objęta zwolnieniem od podatku dochodowego od osób fizycznych na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 3 ani art. 21 ust. 1 pkt 3b ustawy PIT, jak również nie dotyczy jej instytucja zaniechania podatku. Jak wskazał też Dyrektor Krajowej (...) Skarbowej w wydanej w sprawie indywidualnej interpretacji podatkowej – w treści ugody postanowiono, że Spółka zapłaci Pracownikowi odszkodowanie za rozwiązanie umowy o pracę. Z całokształtu postanowień ugody wynika jednak, że wypłacona kwota nie stanowi odszkodowania czy zadośćuczynienia za bezprawne rozwiązanie stosunku pracy, ale jest w istocie rekompensatą za odstąpienie od roszczeń powoda o przywrócenie do pracy na poprzednich warunkach. Oznacza to, że odszkodowanie, choć wypłacone na podstawie ugody sądowej, nie może korzystać ze zwolnienia od podatku dochodowego od osób fizycznych, gdyż dotyczy utraconych korzyści. Dalej wskazano, że pomimo prawidłowego postępowania powodowej spółki, pozwany, powołując się na zawartą ugodę, wystąpił na drogę postępowania egzekucyjnego, wskutek którego powódka zobligowana była do zapłaty należności wraz z kosztami egzekucyjnymi. Powódka dokonała zapłaty w dniu 3 września 2022 r. z zastrzeżeniem zwrotu z uwagi na czas oczekiwania na wydanie indywidualnej interpretacji podatkowej. W efekcie powódka spełniła na rzecz pozwanego świadczenie, do którego nie była zobligowana (świadczenie nienależne), a pozwany otrzymał pełną kwotę z ugody, choć uprzednio dokonane przez powódkę potrącenie zaliczki na podatek dochodowy było prawidłowe. Dochodzona kwota stanowi całość uiszczanego przez powódkę podatku dochodowego.

W odpowiedzi na pozew pozwany A. P. wniósł o oddalenie powództwa i o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego z ustawowymi za opóźnienie odsetkami od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwany wskazał, że wypłacona mu kwota nie jest świadczeniem nienależnym. Została ona wyegzekwowana na mocy tytułu wykonawczego w postaci ugody sądowej. Zaznaczył, że w toku sprawy z odwołania od wypowiedzenia albo rozwiązania umowy o pracę albo odwołania od wypowiedzenia zmieniającego pracownik może dochodzić tylko dwóch roszczeń – przywrócenia do pracy albo odszkodowania za niezgodne z prawem wypowiedzenie albo rozwiązanie umowy o pracę. Powszechnym jest zawieranie ugód sądowych, w których pracownik rezygnuje z przywrócenia do pracy, godząc się na odszkodowanie za nieuzasadnione lub wadliwe rozwiązanie umowy o pracę. Wynika to z rodzaju roszczeń z jakimi może występować pracownik w tego typu sprawach. Według pozwanego, zastosowanie ma przepis art. 21 ust. 1 pkt ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, zgodnie z którym wolne od podatku dochodowego są otrzymane odszkodowania lub zadośćuczynienia, jeżeli ich wysokość lub zasady ustalania wynikają wprost z przepisów odrębnych ustaw lub przepisów wykonawczych do nich (...) z wyjątkiem odszkodowań wymienionych w lit a-g ww. przepisu. Wysokość odszkodowania objętego ugodą wynika tymczasem wprost z odrębnej ustawy jaką jest Kodeks pracy. Pozwany podniósł też, że, jak wynika m.in. z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 listopada 2007 r. w sprawie o sygn. SK 18/05, odszkodowanie z tytułu rozwiązania umowy o pracę nie jest odszkodowaniem sensu stricto, lecz sui generis świadczeniem majątkowym, pełniącym funkcję sankcji wobec pracodawcy za bezprawne działanie. W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się

również, że odszkodowanie należne pracownikowi z tytułu bezprawnego rozwiązania stosunku pracy lub bezprawnego wypowiedzenia dotychczasowych warunków pracy i płacy nie pozostaje w żadnej relacji do ewentualnej szkody, co oznacza, że przysługuje za samo bezprawne działanie pracodawcy, niezależnie od tego czy jakakolwiek szkoda po stronie pracownika powstała. Powołano się także na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 29 listopada 2006 r. w sprawie SK 51/06, w którym stwierdzono, że art. 21 ust. 1 pkt 3 lit. g ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych w zakresie, w jakim wyłącza zwolnienie podatkowe w stosunku do odszkodowań uzyskanych na podstawie ugody sądowej, jest niezgodny z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji RP. W uzasadnieniu wyroku wskazano, że czynienie sobie wzajemnie przez strony zawierające ugody ustępstw w zakresie istniejącego pomiędzy nimi stosunku prawnego stanowi istotę ugody sądowej, dlatego też ugoda, jako promowana przez ustawodawcę forma zakończenia sporu sądowego, nie powinna pociągać za sobą dla osoby akceptującej ugodowe zakończenie sprawy dodatkowych sankcji finansowych w postaci obowiązku zapłacenia podatku od uzyskanego odszkodowania. Byłoby to bowiem podwójnym obciążeniem dla powoda w sprawie, skoro już przy samej ugodzie – ze względu na jej istotę – poczynił pewne ustępstwa, zgadzając się na zapłatę kwoty mniejszej niż ta, którą mógłby uzyskać zgodnie z przepisami ustawy, gdyby dążył do wydania wyroku sądowego. Pozwany podkreślił, że wyrok ten stanowił podstawę zmiany przepisu art. 21 ust. 1 pkt 3 lit. g ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych od dnia 21 czerwca 2008 r. Pozwany wskazał, że stanowisko Trybunału Konstytucyjnego znalazło odzwierciedlenie również w orzecznictwie sądowym, np. w wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w P. z dnia 4 czerwca 2009 r. w sprawie I SA/Po 363/09, Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w S. z dnia 20 czerwca 2012 r. w sprawie I SA/Sz 263/12 oraz z w przywołanych w odpowiedzi na pozew interpretacjach indywidualnych Dyrektorów Izb Skarbowych. Pozwany podniósł też, że w toku postępowania w sprawie wydania interpretacji upoważniony organ nie przeprowadza jakiegokolwiek postępowania dowodowego, a informacje niezbędne do wydania interpretacji czerpie wyłącznie z przedstawionego przez stronę opisu stanu faktycznego. Wydana interpretacja indywidualna chroni powodową spółkę w zakresie odpowiedzialności przed Urzędem Skarbowym i nie jest skuteczna w stosunku do osób trzecich. Finalnie podniesiono, że świadczenie nie jest nienależne, ponieważ zostało spełnione na podstawie tytułu wykonawczego jakim jest ugoda sądowa oraz wyegzekwowane przez komornika. Strona powodowa nie zgadzając się z egzekucją, mogła natomiast złożyć powództwo przeciwegzekucyjne.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

A. P. był zatrudniony w (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w T. w okresie od dnia 1 kwietnia 2007 r. do dnia 31 stycznia 2019 r. na podstawie umowy o pracę jako inspektor nadzoru.

Pismem z dnia 16 października 2018 r. pracodawca wypowiedział A. P. warunki umowy o pracę.

A. P. odmówił przyjęcia zaproponowanych warunków, w związku z czym jego stosunek rozwiązał się po upływie okresu wypowiedzenia.

Niesporne, a nadto dowód: przesłuchanie pozwanego A. P. w charakterze strony – k. 117-119, świadectwo pracy – w aktach osobowych pozwanego nienumerowana karta cz. C, wypowiedzenie warunków umowy o pracę – w aktach osobowych pozwanego nienumerowana karta cz. B, pismo (...) spółki z o.o. w T. z dnia 19.12.2018 r. – k. 93 w aktach osobowych pozwanego cz. B

A. P. odwołał się od wypowiedzenia warunków umowy o pracę do sądu pracy. Sprawa toczyła się pod sygn. akt (...) W sprawie tej domagał się przywrócenia do pracy na poprzednich warunkach. W toku postępowania rozszerzył pozew, domagając się także zasądzenia wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy w kwocie 167.445,65 zł, powiększonej następnie o dalszą kwotę 35.000 zł, powołując się na fakt podlegania w dniu dokonania wypowiedzenia zmieniającego szczególnej ochronie stosunku pracy.

Niesporne, a nadto dowód: pozew i pisma procesowe A. P. z dnia 27.01.2021 r. i z dnia 4.05.2021 r. – k. 9-14, k. 205-215, k. 241-250 w aktach sprawy (...)

Na rozprawie w sprawie(...) w dniu 17 czerwca 2021 r. strony zawarły ugodę sądową, na mocy której (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w T. zobowiązała się zapłacić na rzecz A. P. tytułem odszkodowania za rozwiązanie umowy o pracę kwotę 32.328 zł w terminie do 16 lipca 2021 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku opóźnienia w płatności tej kwoty. Ponadto strony oświadczyły, że koszty postępowania znoszą się wzajemnie oraz że ugoda wyczerpuje całość roszczeń wynikających z łączącego jej uprzednio stosunku pracy.

Niesporne, a nadto dowód: protokół rozprawy z dnia 17.06.2021 r. oraz ugoda sądowa – k. 328-330 w aktach sprawy (...)

Kwota, na którą opiewała ugoda stanowiła 5 – krotność wynagrodzenia A. P. wyliczonego według zasad jak ekwiwalent za urlop.

Niesporne, a nadto dowód: zaświadczenie o wynagrodzeniu - k. 77 w aktach sprawy(...)

Zawierając ugodę pracodawca kierował się tym, iż wypowiedzenie zmieniające, będące przedmiotem postępowania, niespornie zawierało braki formalne popełnione przez służby HR, które nie zadbały o terminową konsultację związkową. Założono, że koszt spółki byłby wyższy w przypadku przywrócenia A. P. do pracy i wypłaty mu wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy za 3 miesiące (sporne pozostawało czy należy się mu ono za cały okres pozostawania bez pracy wobec kwestionowania przez pracodawcę podlegania A. P. ochronie związkowej) i ponownego rozwiązania jego umowy z zachowaniem okresu wypowiedzenia.

Dowód: zeznania świadka A. H. – k. 117-118

A. P., negocjując warunki ugody, był przekonany, że pracownicy (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T. w przypadku niezgodnego z prawem wypowiedzenia umowy o pracę, na mocy obowiązującego Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy, mają prawo do odszkodowania w wysokości odpowiadającej 6 – krotności wynagrodzenia za pracę. Punktem wyjściowym przy negocjacjach była dla niego ta właśnie kwota.

Dowód: zeznania świadka A. H. – k. 117-118, przesłuchanie pozwanego A. P. w charakterze strony – k. 117-119

Podczas negocjacji ugodowych nie była podejmowana kwestia czy kwota, na którą opiewała ugoda jest kwotą w wartości brutto, czy netto.

Niesporne, a nadto dowód: zeznania świadka A. H. – k. 117-118, przesłuchanie pozwanego A. P. w charakterze strony – k. 117-119

Zakładowy Układ Zbiorowy Pracy, obowiązujący w momencie wypowiedzenia zmieniającego w (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w T. nie przewidywał, w przypadku niezgodnego z prawem wypowiedzenia umowy o pracę, prawa do odszkodowania w wysokości odpowiadającej 6 – krotności wynagrodzenia za pracę. Była to minimalna wysokość odprawy przysługująca pracownikowi w przypadku rozwiązania z nim umowy z przyczyn niedotyczących pracownika.

Dowód: (...) k. 121-159

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w T., wypłacając A. P. odszkodowanie na podstawie zawartej ugody, pomniejszyła ją o kwotę 5.436 zł, którą odprowadziła jako podatek dochodowy od osób fizycznych do Urzędu Skarbowego.

Niesporne, a nadto dowód: zeznania świadka A. H. – k. 116-117, lista płac – k. 28

A. P. złożył wniosek o wydanie tytułu wykonawczego co do brakującej kwoty i wyegzekwował ją w toku postępowania egzekucyjnego w dniu 3 września 2021 r.

Niesporne, a nadto dowód: zeznania świadka A. H. – k. 116-117, zawiadomienie o wszczęciu egzekucji – k. 33-36, potwierdzenie wykonanej operacji – k. 38

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w T. wystąpiła we wniosku z dnia 7 października 2021 r. do Dyrektora Krajowej (...) Skarbowej o wydanie indywidualnej interpretacji przepisów prawa podatkowego, dotyczącej podatku dochodowego od osób fizycznych w zakresie obowiązków płatnika w związku z wypłatą pracownikowi odszkodowania.

W uzasadnieniu ww. wniosku ww. spółka wskazała m.in., że z uwagi na brak odwołania się w treści ugody do przepisów Kodeksu pracy nie została spełniona podstawowa przesłanka do zwolnienia odszkodowania od podatku dochodowego. Nie ma bowiem w ocenie spółki podstaw, by zakładać, że odszkodowanie miarkowano na podstawie art. 58 w zw. Z art. 56 k.p. Brak jest przepisu prawa, który nakazywałby wprost zastosować art. 58 k.p. przy zawieraniu takiej ugody. Stąd zastosowania nie znajdzie przepis art. 21 ust. 1 pkt 3 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Ponadto, zdaniem spółki nie zachodzi też przypadek zwolnienia wymieniony w art. 21 ust. 1 pkt 3b lit b tej ustawy, gdyż z całokształtu postanowień ugody wynika, że wypłacona kwota nie stanowi odszkodowania czy zadośćuczynienia za bezprawne rozwiązanie stosunku pracy, ale jest w istocie rekompensatą za odstąpienie od roszczeń powoda o przywrócenie do pracy na poprzednich warunkach. W efekcie odszkodowanie, objęte ugodą ma więc na celu zrekompensować utracony wskutek wycofania roszczenia o przywrócenie do pracy zarobek, a więc dotyczy utraconych korzyści.

W świetle tak przedstawionych argumentów przedstawionych przez spółkę we wniosku o wydanie interpretacji indywidualnej, w interpretacji tej, wydanej w dniu 3 grudnia 2021 r., Dyrektor Krajowej Administracji Skarbowej podzielił stanowisko spółki w sprawie oceny prawnej przedstawionego przez spółkę stanu faktycznego, nie dodając własnych argumentów. Jednocześnie zaznaczono w wydanej interpretacji indywidualnej, że wywołuje ona skutki prawopodatkowe tylko wtedy, gdy rzeczywisty stan faktyczny sprawy będącej przedmiotem interpretacji pokrywał się ze stanem faktycznym podanym przez wnioskodawcę w złożonym wniosku.

Dowód: interpretacja indywidualna Dyrektora Krajowej (...) Skarbowej z dnia 3.12.2021 r. – k. 19-26

Pismem z dnia 6 września 2022 r. (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w T. wezwała A. P. do zapłaty kwoty 6.242,09 zł (kwoty wyegzekwowanej przez komornika wraz z kwotą kosztów egzekucji) w terminie 3 dni. Wezwanie to A. P. odebrał w dniu 7 września 2022 r.

Niesporne, a nadto dowód: wezwanie – k. 39-40, potwierdzenie odbioru – k. 44-45

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w T. nie występowała przeciwko A. P. z powództwem przeciwegzekucyjnym w związku z wszczętą przez niego egzekucją na podstawie tytułu wykonawczego w sprawie (...).

Niesporne

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo, oparte było ono na przepisach art. 410 k.c. w zw. z art.405 k.c. (w zw. z art. 300 k.p.), podlegało oddaleniu.

Zgodnie z art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

Według art. 410 § 1 i 2 k.c., przepis powyższy stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełni, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Przepisy powyższe stanowią podstawę prawną żądania strony powodowej na podstawie art. 300 k.p., w myśl którego w sprawach nieunormowanych przepisami prawa pracy do stosunku pracy stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu cywilnego, jeżeli nie są one sprzeczne z zasadami prawa pracy.

Powodowa spółka stała na stanowisku, że dochodzone świadczenie odpowiadające wysokości odprowadzonej przez nią zaliczki na podatek dochodowy od kwoty ugody sądowej zawartej pomiędzy stronami jest nienależne, bowiem spełniła ona na rzecz pozwanego świadczenie, do którego nie była w ogóle zobowiązana. Pozwany temu zaprzeczył, twierdząc, że wyegzekwował w postępowaniu egzekucyjnym od powodowej spółki pełną kwotę, na którą opiewała ugoda zawarta w sprawie (...)

Spór w sprawie dotyczył w istocie tego, czy (...) spółka z o.o. w T. powinna była uiścić na rzecz A. P. kwotę 32.228 zł, wskazaną w pkt 1 ugody zawartej w sprawie (...) bez potrącenia zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych, czy po jej potrąceniu. Powodowa spółka dokonała takiego potrącenia, a pozwany, który nie otrzymał w jego ocenie pełnej kwoty z ugody, brakującą część wyegzekwował w postępowaniu egzekucyjnym i zwrotu tejże kwoty aktualnie domaga się od niego powodowa spółka. Wysokość tej kwoty była przy tym niesporna pomiędzy stronami.

Stan faktyczny w sprawie oparto na podstawie dowodów z dokumentów zgromadzonych w aktach niniejszej sprawy i w aktach sprawy o sygn. (...) (niekwestionowanych przez strony i niebudzących wątpliwości Sądu), z zeznań świadka A. H. i zeznań pozwanego A. P., uznanych przez Sąd w całości za wiarygodne jako spójnym i korespondującym z dowodami z dokumentów.

Analiza materiału dowodowego w połączeniu z analizą obowiązujących przepisów prawa, prowadzi do wniosku, że prawidłowe jest stanowisko pozwanego, a powodowa spółka nie powinna była odprowadzać zaliczki na podatek dochodowy od kwoty, której dotyczyła ugoda. W ocenie Sądu służby księgowe powodowej spółki uczyniły to pochopnie, bez większego namysłu i dopiero w późniejszym czasie, w związku z wyegzekwowaniem brakującej kwoty przez pozwanego w toku egzekucji, powódka zdecydowała się wystąpić o indywidualną interpretację przepisów prawa podatkowego, przedstawiając w złożonym wniosku jedynie swój pogląd na sprawę, który został zaakceptowany w wydanej interpretacji przez Dyrektora Krajowej Administracji Skarbowej bez uzupełnienia jej o własną argumentację. Należy podkreślić, że Sąd orzekający w sprawie nie jest w żaden sposób związany tą interpretacją i dokonuje samodzielnej analizy stanu faktycznego i prawnego. Brak jest przepisu prawa, który narzucałby taką zależność.

Punktem wyjścia do rozważań jest rodzaj sprawy, w której zawarto ugodę i jej treść. Sprawa o sygn. (...) toczyła się na skutek odwołania A. P. od wypowiedzenia warunków umowy o pracę i domagał się on w niej przywrócenia do pracy na poprzednich warunkach i wynagrodzenia za cały okres pozostawania bez pracy, powołując się na szczególną ochronę stosunku pracy. A. P. nie przyjął warunków zaproponowanych w tym wypowiedzeniu, w związku z czym jego stosunek pracy rozwiązał się.

Zgodnie z art. 42 § 1 k.p. - przepisy o wypowiedzeniu umowy o pracę stosuje się odpowiednio do wypowiedzenia wynikających z umowy warunków pracy i płacy.

W myśl art. 45 § 1 k.p. - w razie ustalenia, że wypowiedzenie umowy o pracę zawartej na czas określony lub umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony jest nieuzasadnione lub narusza przepisy o wypowiedzaniu umów o pracę, sąd pracy - stosownie do żądania pracownika - orzeka o bezskuteczności wypowiedzenia, a jeżeli umowa uległa już rozwiązaniu - o przywróceniu pracownika do pracy na poprzednich warunkach albo o odszkodowaniu.

Przepis art. 47 k.p. stanowi zaś, że pracownikowi, który podjął pracę w wyniku przywrócenia do pracy, przysługuje wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy, nie więcej jednak niż za 2 miesiące, a gdy okres wypowiedzenia wynosił 3 miesiące - nie więcej niż za 1 miesiąc. Jeżeli umowę o pracę rozwiązano z pracownikiem, o którym mowa w art. 39, albo z pracownicą w okresie ciąży oraz w okresie urlopu macierzyńskiego lub od dnia złożenia przez pracownika wniosku o udzielenie urlopu macierzyńskiego albo jego części - do dnia zakończenia tego urlopu, wynagrodzenie

przysługuje za cały czas pozostawania bez pracy. Dotyczy to także przypadku, gdy rozwiązanie umowy o pracę podlega ograniczeniu z mocy przepisu szczególnego.

Zgodnie z art. 47¹ k.p. - odszkodowanie, o którym mowa w art. 45, przysługuje w wysokości wynagrodzenia za okres od 2 tygodni do 3 miesięcy, nie niższej jednak od wynagrodzenia za okres wypowiedzenia. W przypadku wypowiedzenia umowy o pracę zawartej na czas określony, której termin, do którego umowa ta miała trwać, określony w umowie upłynął przed wydaniem orzeczenia przez sąd pracy, lub gdy przywrócenie do pracy byłoby niewskazane ze względu na krótki okres, jaki pozostał do upływu tego terminu, odszkodowanie przysługuje w wysokości wynagrodzenia za czas, do upływu którego umowa miała trwać, nie więcej jednak niż za okres 3 miesięcy.

W sprawie tej, toczącej się pod sygn. (...) została zawarta ugoda, w której punkcie 1 powodowa spółka zobowiązała się do zapłaty na rzecz pozwanego kwoty 32.228,25 zł tytułem odszkodowania za rozwiązanie umowy o pracę.

Tytuł zapłaty umówionego odszkodowania wynika zatem wprost z treści ugody, a stanowisko powodowej spółki wyrażone we wniosku o dokonanie indywidualnej interpretacji podatkowej jakoby odszkodowanie objęte ugodą miało stanowić rekompensatę za odstąpienie od roszczeń powoda o przywrócenie do pracy na poprzednich warunkach i rekompensatę za utracony zarobek (a w konsekwencji utracone korzyści) wskutek wycofania roszczenia o przywrócenie do pracy - mija się z istotą rzeczy, nie uwzględniając charakteru roszczeń, z którymi może wystąpić pracownik, odwołując się od wypowiedzenia umowy o pracę i odpowiednio wypowiedzenia warunków umowy o pracę.

Jak wynika z cytowanego wyżej przepisu art. 45 § 1 k.p. (w w. z art. 42 §1 k.p.) pracownik, kwestionując dokonane wypowiedzenie, ma do wyboru dwa roszczenia, mające charakter alternatywny – odszkodowanie bądź przywrócenie do pracy (a wówczas także dodatkowo wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy). Roszczenia te, w toku procesu, mogą ulegać zmianie, według wyboru pracownika, który np. gdy przestaje być zainteresowany przywróceniem go do pracy, może zmienić to żądanie na żądanie odszkodowania – bez konieczności cofnięcia pozwu w zakresie żądania przywrócenia do pracy. Także sam Sąd, oceniający żądanie przywrócenia do pracy za niemożliwe lub niecelowe, może na podstawie art. 45 § 2 k.p., wydać rozstrzygnięcie o nieprzywracaniu pracownika do pracy i zasądzeniu na jego rzecz odszkodowania w przypadku stwierdzenia niezgodności z prawem dokonanego wypowiedzenia. Zamiana żądań na etapie negocjacji ugodowych w tego typu sprawach nie jest niczym nadzwyczajnym i nie oznacza, że przedmiotem sprawy przestaje być ocena prawidłowości dokonanego wypowiedzenia (rozwiązania) umowy o pracę i że odszkodowanie wypłacane na podstawie takiej ugody nie ma związku z rozwiązaniem tej umowy (w niniejszej sprawie literalnie i wprost wynika to zresztą z treści pkt 1 ugody, gdzie w sposób wyraźny i nie budzący żadnych wątpliwości określono tytuł zapłaty). Zawarcie ugody, której treść, dotyczy zapłaty odszkodowania za rozwiązanie umowy o pracę w sprawie, w której pierwotnie dochodzonym było żądanie przywrócenia do pracy w praktyce stanowi zatem jedynie „przejście” przez pracownika z jednego z przysługujących żądań alternatywnych na drugie. Nie jest to rekompensata za odstąpienie od żądania przywrócenia do pracy, a co więcej nie jest to rekompensata za utracony zarobek (tj. dochody, które pozwany mógłby osiągnąć, gdyby został przywrócony do pracy). Zeznania świadka A. H. i zeznania pozwanego A. P. także nie prowadzą do takich wniosków. Obaj wyjaśnili mechanizm i motywy uzgodnienia kwoty odszkodowania jako 5 – krotności wynagrodzenia pozwanego liczonego według zasad jak ekwiwalent za urlop. Nie wskazali jednak jakoby nie miało być to odszkodowanie za rozwiązanie umowy o pracę jak literalnie wynika z pkt 1 ugody. Świadek A. H. wyjaśnił, że pracodawca zdecydował się zawrzeć ugodę w związku z wadliwością formalną wypowiedzenia w postaci braku konsultacji związkowej. Wysokość odszkodowania, według zeznań tego świadka, została oszacowana w ten sposób, że po przywróceniu do pracy i zapłacie wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy pozwany, któremu ponownie zamierzano wypowiedzieć warunki umowy o pracę, musiałby przepracować określoną ilość czasu i w sumie powodowa spółka zmuszona byłaby ponieść koszt co najmniej 6 jego wynagrodzeń za pracę. Nie zmienia to faktu, że kwota z pkt 1 ugody stanowiła nadal odszkodowanie za niezgodne z prawem wypowiedzenie (rozwiązanie) umowy o pracę. Dodanie w pkt 3 ugody zapisu, że wyczerpuje ona całość roszczeń wynikających z łączącego uprzednio strony stosunku pracy nie zmienia tej oceny. Jest to standardowe sformułowanie używane w ugodach zawieranych w tego typu sprawach, a treść pkt 1 ugody wskazującego na tytuł zapłaty kwoty

32.228 zł i zeznania ww. osób nie pozostawiają żadnych wątpliwości, że cała ta kwota stanowi odszkodowanie należne pozwanemu właśnie za rozwiązanie umowy o pracę.

Kwoty odszkodowań za rozwiązanie umowy o pracę co do zasady wolne są od podatku dochodowego od osób fizycznych. Także te, należne na mocy ugody sądowej.

Zgodnie bowiem z art. 21 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych - wolne od podatku dochodowego są otrzymane odszkodowania lub zadośćuczynienia, jeżeli ich wysokość lub zasady ustalania wynikają wprost z przepisów odrębnych ustaw lub przepisów wykonawczych wydanych na podstawie tych ustaw lub aktów administracyjnych wydanych na podstawie tych przepisów, oraz otrzymane odszkodowania lub zadośćuczynienia, jeżeli ich wysokość lub zasady ustalania wynikają wprost z postanowień układów zbiorowych pracy, innych opartych na ustawie porozumień zbiorowych, regulaminów lub statutów, o których mowa w art. 9 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 1465), z wyjątkiem:

- a) określonych w prawie pracy odpraw i odszkodowań z tytułu skrócenia okresu wypowiedzenia umowy o pracę,
- b) odpraw pieniężnych wypłacanych na podstawie przepisów o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników,
- c) odpraw i odszkodowań z tytułu skrócenia okresu wypowiedzenia funkcjonariuszom pozostającym w stosunku służbowym,
- d) odszkodowań przyznanych na podstawie przepisów o zakazie konkurencji,
- e) odszkodowań za szkody dotyczące składników majątku związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą,
- f) odszkodowań za szkody dotyczące składników majątku związanych z prowadzeniem działów specjalnych produkcji rolnej, z których dochody są opodatkowane według skali, o której mowa w art. 27 ust. 1, lub na zasadach, o których mowa w art. 30c,
- g) odszkodowań wynikających z zawartych umów lub ugód innych niż ugody sądowe.

Wysokość odszkodowania za rozwiązanie umowy o pracę wynika z przepisu odrębnej ustawy, jaką jest Kodeks pracy. Chodzi o uprzednio cytowany przepis art. 47¹ k.p. Przepis ten przewiduje maksymalny poziom odszkodowania na 3 – krotność wynagrodzenia pracownika, zaś strony uzgodniły w ugodzie odszkodowanie na poziomie 5-krotności wynagrodzenia pozwanego. Choć nie zmienia to faktu, że generalnie wysokość i zasady ustalania takiego odszkodowania wynikają wprost z przepisów Kodeksu Pracy, to wątpliwości może budzić, czy zwolnienie od podatku dochodowego przysługuje także od kwoty stanowiącej nadwyżkę nad kwotą odpowiadającą 3 – krotności wynagrodzenia pozwanego.

Nawet, gdyby przyjąć, że zwolnieniem od konieczności uiszczenia podatku na podstawie tego przepisu jest objęta jedynie kwota uzgodniona przez strony odszkodowania w części stanowiącej 3-krotność wynagrodzenia pozwanego, a więc stricte kwota wynikająca z tego przepisu jako warunkowana długością okresu wypowiedzenia obowiązującego pozwanego, to i tak zwolnienie od obowiązku uiszczenia podatku od całej kwoty odszkodowania wynikałoby z przepisu art. 21 ust. 1 pkt 3b ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

W myśl zaś art. 21 ust. 1 pkt 3b ww. ustawy – wolne od podatku dochodowego są inne odszkodowania lub zadośćuczynienia otrzymane na podstawie wyroku lub ugody sądowej do wysokości określonej w tym wyroku lub tej ugodzie, z wyjątkiem odszkodowań lub zadośćuczynień:

- a) otrzymanych w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą,
- b) dotyczących korzyści, które podatnik mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono.

Jak wskazano na wstępie, powodowa spółka stanęła na stanowisku, że przepis ten nie może mieć zastosowania w sprawie, ponieważ odszkodowanie, na które opiewała ugoda zawarta w sprawie IXP 596/18 jest odszkodowaniem za utracone korzyści, a więc wyłączenie podatkowe jej zdaniem nie obowiązuje z mocy art. 21 ust. 1 pkt 3 b lit. b ww. ustawy.

Tymczasem, odszkodowanie za rozwiązanie (wypowiedzenie) umowy o pracę nie jest odszkodowaniem za utracone korzyści. Nie jest ono nawet stricte odszkodowaniem za poniesioną szkodę, lecz ma mieszany charakter. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowało się stanowisko, że odszkodowania z tytułu rozwiązania (wypowiedzenia) umowy o pracę z naruszeniem prawa oraz wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy (żądane obok przywrócenia do pracy) nie mają charakteru majątkowo - przysparzającego, lecz charakter kompensacyjno - represyjny. W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że odszkodowania, o których mowa w przepisach art. 47¹ k.p., art. 50 § 3 i 4 k.p. i art. 58 k.p., nie są powiązane z rzeczywistą szkodą pracownika i przysługują niezależnie od jej wystąpienia. Przykładem tego może być obowiązek wypłaty odszkodowania z tytułu nieuzasadnionego rozwiązania umowy o pracę za wypowiedzeniem, chociażby pracownik, podjąwszy natychmiast inną pracę, ani jednego dnia nie pozostawał bez pracy, a jego zarobki związane z nowym zatrudnieniem są wyższe niż te, które osiągał u poprzedniego pracodawcy. Zarówno odszkodowanie za rozwiązanie (analogicznie wypowiedzenie) umowy o pracę, jak i wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy spełnia także w stosunku do pracodawcy rolę sankcji za niezgodne z prawem rozwiązanie stosunku pracy oraz funkcję profilaktyczną (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2017 r., I PK 308/16, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 1981 r., I PR 91/81, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 1987 r., I PRN 24/87, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 r., II PK 288/08, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2013 r., II PK 65/13, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2015 r., III PK 130/14, LEX nr 1771514, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 2009 r., II PK 117/08, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2017 r., II PK 5/16, uchwała Sądu Najwyższego w składzie 7 sędziów z dnia 18 czerwca 2009 r., I PZP 2/09, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2019 r., II PK 170/18). Podobna ocena została przyjęta w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego, m.in. w wyroku z dnia 25 listopada 2021 r. w sprawie II FSK 982/21.

Powództwo podlegało zatem oddaleniu.

Na marginesie zatem tylko należało wskazać, że niewytoczenie powództwa egzekucyjnego przez powodową spółkę nie stało na przeszkodzie wytoczeniu przez nią powództwa o zwrot nienależnego świadczenia, niezależnie od uznania go przez Sąd za niezasadne. Powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności służy obronie dłużnika przed egzekucją w sytuacji, w której na skutek zdarzeń, do których doszło po powstaniu tytułu egzekucyjnego, względnie po zamknięciu rozprawy, stwierdzone tytułem zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane. W sytuacji, w której tytuł wykonawczy opiera się o prawomocne orzeczenie sądu, powództwo to nie zmierza do podważenia prawidłowości prawomocnego rozstrzygnięcia, stanowi natomiast adekwatny środek obrony, jeżeli tytuł wykonawczy uległ dezaktualizacji na skutek zdarzeń o charakterze następczym. W takim przypadku, chcąc przeciwdziałać egzekucji, dłużnik powinien skorzystać z akcji opozycyjnej. Nawet jednak wtedy, nieskorzystanie z tego środka nie stanowi przeszkody do wytoczenia skutecznego powództwa o zwrot wyegzekwowanego świadczenia, jeżeli w świetle następczych zdarzeń, nieobjętych prekluzją wynikającą z prawomocności materialnej orzeczenia, świadczenie nie miało materialnoprawnej podstawy i nie należało się wierzycielowi (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2010 r., II CSK 592/09, niepubl., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2015 r., IV CSK 272/14, niepubl.).

O kosztach procesu, na które złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego w osobie radcy prawnego (zgodnie z § 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych – 1.800 zł), orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania, wynikającą z art. 98 § 1 k.p.c. Koszty te zasądzono wraz z odsetkami ustawowymi, liczonymi od dnia uprawomocnienia wyroku do dnia zapłaty na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c.

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. (...)

4. (...)

22.03.2024 r.